Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
19 päivänä lokakuuta 2016[1]

Asia C-558/15

Alberto José Vieira de Azevedo,
Maria da Conceição Ferreira da Silva,
Carlos Manuel Ferreira Alves,
Rui Dinis Ferreira Alves ja
Vítor José Ferreira Alves
vastaan
CED Portugal Unipessoal, Lda, ja
Instituto de Seguros de Portugal – Fundo de Garantia Automóvel

(Ennakkoratkaisupyyntö – Tribunal da Relação do Porto (Porton ylioikeus, Portugali))

Ennakkoratkaisupyyntö — Liikennevakuutus — Korvausedustaja — Vakuutusyritys — Edustusvalta oikeudenkäynnissä — Vahingon kärsineet — Jäsenvaltio, jossa on vahingon kärsineiden kotipaikka

I Johdanto

1. Espanjalaisella moottoritiellä tapahtui 17.10.2007 liikenneonnettomuus, jossa yksi henkilö kuoli ja toinen loukkaantui. Kuljettaja, joka oli Portugalin kansalainen ja työskenteli Portugaliin rekisteröidyssä yhtiössä, menetti kyseisen yhtiön käyttöönsä vuokraaman ajoneuvon hallinnan. Onnettomuuden aiheuttaneen ajoneuvon omistaja oli vakuuttanut sen Helvetia Seguros -nimisessä vakuutusyhtiössä, joka on sijoittautunut Espanjaan ja jonka nimettynä edustajana Portugalissa on C.E.D. Portugal Unipessoal, Lda (jäljempänä C.E.D.). Pääasian kantajina ovat yhtäältä eloon jäänyt uhri ja toisaalta onnettomuudessa menehtyneen henkilön edunsaajat.

2. Saadakseen korvauksen onnettomuudessa aiheutuneesta vahingosta pääasian kantajat nostivat Portugalin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen ensisijaisesti C.E.D:tä ja toissijaisesti Fundo de Garantia Automóvelia vastaan. Tuomioistuin nojautui kuitenkin erityisesti C.E.D:n ja Helvetia Segurosin välisen edustussopimuksen sisältöön, totesi C.E.D:n passiivilegitimaation puuttuvan ja jätti kanteet tutkimatta.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

3. Pääasian kantajat valittivat kyseisestä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen. Viimeksi mainittu tuomioistuin katsoo, että ei ole olemassa kansallista oikeussääntöä, jolla selvästi annettaisiin toisen jäsenvaltion alueella toimintaansa harjoittavien vakuutusyritysten portugalilaisille edustajille passiivilegitimaatio, jonka perusteella asuinjäsenvaltion alueen ulkopuolella [2] tapahtuneessa liikenneonnettomuudessa vahingon kärsinyt voisi nostaa edustajia vastaan portugalilaisessa tuomioistuimessa vahingonkorvauskanteen, johon nämä vastaisivat, jos kyseisten yritysten vakuuttama ajoneuvo on ollut mukana kyseisessä onnettomuudessa. Kyseinen tuomioistuin esittää myös, että tästä on vastakkaisia näkemyksiä sekä Portugalin oikeuskäytännössä että Portugalin oikeuskirjallisuudessa.

4. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa myös, että vakuutusyrityksille, joiden kotipaikka on jossain Euroopan unionin jäsenvaltiossa, asetettu velvollisuus nimetä kuhunkin muuhun jäsenvaltioon edustaja, perustuu moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevien jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämisestä ja neuvoston direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta 16.5.2000 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2000/26/EY (neljäs liikennevakuutusdirektiivi). [3]

5. Direktiivin 2000/26 4 artiklan 4 kohdassa säädetään näet, että ”korvausedustaja kokoaa kaikki tällaisten korvausten maksamiseen tarvittavat tiedot ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta päästäisiin neuvottelutulokseen korvausten maksamisesta. Vaatimus korvausedustajan nimeämisestä ei poista vahingon kärsineeltä tai tämän vakuutusyritykseltä oikeutta vaatia korvausta suoraan vahingonaiheuttajalta tai tämän vakuutusyritykseltä”.

6. Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohdassa säädetään, että ”korvausedustajalla on oltava riittävät toimivaltuudet voidakseen edustaa vakuutusyritystä 1 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa vahingon kärsineisiin nähden ja voidakseen täysin korvata näiden vaatimukset. Edustajan on kyettävä käsittelemään tapaus vahingon kärsineen henkilön asuinvaltion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä”.

7. Direktiivin 2000/26 4 artiklan 8 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevien neuvoston direktiivien 72/166/ETY, 84/5/ETY, 88/357/ETY ja 90/232/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/26/EY muuttamisesta 11.5.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2005/14/EY, [4] täsmennetään, että ”korvausedustajan nimeäminen ei sinänsä merkitse direktiivin 92/49/ETY 1 artiklan b alakohdassa tarkoitetun sivukonttorin avaamista, eikä korvausedustajan myöskään katsota olevan direktiivin 88/357/ETY 2 artiklan c alakohdan mukainen toimipaikka tai – – asetuksen (EY) N:o 44/2001 mukainen toimipaikka – –”.

2 — Vaikka kansallinen lainsäädäntö ei ilmene selkeästi asiakirja-aineistosta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee merkityksellisenä pääasiaan sovellettavana säännöksenä pakollisesta liikennevakuutuksesta 31.12.1985 annetun asetuksen nro 522/85 (Decreto-Lei nº 522/85, relativo à responsabilidade civil automóvel obrigatória) 43 §:n, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (Decreto-Lei) nro 72-A/2003 (jäljempänä muutettu asetus nro 522/85). Tällä säännöksellä velvoitetaan vakuutusyritykset, joiden kotipaikka on Portugalissa, sekä sellaisten yritysten sivuliikkeet Portugalissa, joiden kotipaikka on kolmansissa maissa, valitsemaan jokaiseen muuhun unionin jäsenvaltioon edustajan, ”joka käsittelee ja selvittää vahingon kärsineen asuinvaltiossa toisen valtion alueella tapahtuneisiin vahinkoihin liittyvät korvausvaatimukset” (muutetun asetuksen nro 522/85 43 §:n 1 momentti). Siinä määritellään myös velvoitteet, jotka kyseisen edustajan on täytettävä, säätämällä, että hänellä on oltava ”riittävät toimivaltuudet voidakseen edustaa vakuutusyritystä vahingon kärsineisiin nähden – – ja voidakseen täysin korvata näiden korvausvaatimukset” (muutetun asetuksen nro 522/85 43 §:n 3 momentti) ja että hänen on koottava ”kaikki tällaisten korvausten maksamiseen tarvittavat tiedot” ja toteutettava ”tarvittavat toimenpiteet, jotta päästäisiin neuvottelutulokseen korvausten maksamisesta” (muutetun asetuksen nro 522/85 43 §:n 4 momentti).
Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole määrittää, mitä kansallista lainsäädäntöä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, on todettava, että vaikuttaisi siltä, että asetuksen nro 522/85 43 §:ää sovelletaan vakuutusyhtiöiden, joiden kotipaikka on Portugalissa tai joilla on sivuliike Portugalissa, sellaisten edustajien asemaan, jotka *toimivat muiden jäsenvaltioiden alueella*, kuten direktiivin 2000/26 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa kehotetaan. Nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee sellaisen vakuutusyhtiön, jonka kotipaikka on Espanjassa, Portugalissa toimivaa korvausedustajaa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei mainitse säännöstä, jossa määriteltäisiin varsinaisesti Portugalin alueella toimivien edustajien asema ja tehtävien laajuus.

3 — EYVL 2000, L 181, s. 65.

4 — EUVL 2005, L 149, s. 14.

8. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei näin ollen kykene ratkaisemaan käsiteltävänään olevaa riitaa yksinomaan direktiivin 2000/26 säännösten sanamuodon perusteella ilman unionin tuomioistuimen antamaa selvennystä, sillä käsite ”riittävät toimivaltuudet”, jotka korvausedustajalla on oltava, ei ole riittävän yksiselitteinen, jotta voitaisiin ratkaista, sisältääkö se liikenneonnettomuudessa vahingon kärsineiden mahdollisuuden nostaa kanne suoraan kyseistä edustajaa vastaan asuinpaikkansa tuomioistuimissa.

9. Koska Tribunal da Relação do Porton (Porton ylioikeus) käsiteltävänä on näin unionin oikeuden tulkintaan liittyvä ongelma, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle välipäätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimen kirjaamoon 2.11.2015, seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiiviin 2000/26 direktiivillä 2005/14 otetun] johdanto-osan 16 a perustelukappaleen ja [direktiivin 2000/26] 4 artiklan 4, 5 ja 8 kohdan – – perusteella mahdollista nostaa kanne sellaisen vakuutusyhtiön edustajaa vastaan, joka ei toimi maassa, jossa liikennevahinkoon liittyvä vahingonkorvauskanne on nostettu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa otetun pakollisen liikennevakuutuksen perusteella?

2) Mikäli edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, riippuuko tällaisen kanteen nostamisen mahdollisuus edustajan ja vakuutuksenantajan välisen sopimuksen sopimusehdoista?”

10. Fundo de Garantia Automóvel, Portugalin hallitus ja Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia tästä ennakkoratkaisupyynnöstä.

II Tapauksen tarkastelu

11. Mitä tarkoittaa säännös, jonka mukaan korvausedustajalla on direktiivin 2000/26 nojalla oltava ”riittävät toimivaltuudet voidakseen edustaa vakuutusyritystä – – vahingon kärsineisiin nähden ja voidakseen täysin korvata näiden vaatimukset”?[5] Onko unionin lainsäätäjä siis halunnut sisällyttää siihen sen, että tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvat vahingon kärsineet voivat nostaa suoraan korvausedustajaa vastaan kanteen asuinjäsenvaltionsa tuomioistuimissa? Tämä on pääasiallinen oikeudellinen ongelma, joka on tuotu esiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksissä, jotka käsittelen yhdessä.

12. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on.[6] Tarkastelen aluksi korvausedustajan asemaa sellaisena kuin se on määritelty direktiiveissä 2000/26 ja 2005/14. Sanamuodon tarkastelua on täydennettävä tämän jälkeen kyseessä olevan lainsäädännön asiayhteyden tarkastelulla sekä teleologisella ja systemaattisella tulkinnalla.

5 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohta.

6 — Ks. tuomio 26.3.2015, Litaksa (C-556/13, EU:C:2015:202, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

A *Korvausedustaja direktiiveissä 2000/26 ja 2005/14*

13. Kuten Eurooppaakaan, moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevaa lainsäädäntöä ei luotu päivässä, kuten osoittaa se, että lainsäätäjä on antanut tällä alalla useita direktiivejä peräjälkeen eri tavoitteiden kehittymisen myötä.[7] Korvausedustajan käyttöönottoa jouduttiin odottamaan direktiiviin 2000/26 eli neljänteen tällä alalla annettuun direktiiviin saakka.

14. Tällä direktiivillä on tarkoitus täydentää aikaisempia direktiivejä[8] antamalla ”erityissäännökset, joita sovelletaan niihin vahingon kärsineisiin, joilla on oikeus saada korvaus sellaisista liikenneonnettomuuksista johtuvista vahingoista tai vammoista, jotka sattuvat muussa jäsenvaltiossa kuin vahingon kärsineen asuinpaikkana olevassa jäsenvaltiossa ja jotka ovat aiheutuneet jäsenvaltiossa vakuutetun ja pysyvän kotipaikan omaavan ajoneuvon käytöstä”.[9] Tätä tarkoitusta varten kaikki vakuutusyritykset nimeävät vapaasti[10] jokaiseen muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa ne ovat saaneet virallisen toimilupansa, korvausedustajan, jonka on asuttava siinä jäsenvaltiossa tai oltava sijoittautunut siihen jäsenvaltioon, johon hänet on nimetty ja jonka tehtävänä on korvausvaatimusten käsittely ja selvittely.[11] Tätä tarkoitusta varten hänen on koottava kaikki tällaisten korvausten maksamiseen tarvittavat tiedot ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta päästäisiin neuvottelutulokseen korvausten maksamisesta,[12] ja hänellä on oltava riittävät toimivaltuudet voidakseen edustaa vakuutusyritystä vahingon kärsineisiin nähden ja voidakseen *täysin* korvata näiden vaatimukset.[13]

15. Samaan aikaan unionin lainsäätäjä on katsonut, että ”vaatimus korvausedustajan nimeämisestä *ei poista* vahingon kärsineeltä tai tämän vakuutusyritykseltä oikeutta vaatia korvausta suoraan vahingonaiheuttajalta tai tämän vakuutusyritykseltä”.[14] Tällä täsmennyksellä ei olisi ollut merkitystä, jos lainsäätäjä ei olisi pitänyt mahdollisena, että kanne voidaan nostaa tuomioistuimessa itse korvausedustajaa vastaan.

16. Lopuksi lainsäätäjä on täsmentänyt, että korvausedustajan nimeäminen ei sinänsä merkitse sivukonttorin avaamista[15] ja että korvausedustajan ei katsota olevan toimipaikka.[16]

17. Korvausedustajan tarkoitus, tehtävät ja velvollisuudet pysyivät ennallaan direktiivissä 2009/103,[17] joka on vain kodifiointidirektiivi. Tämä merkitsee sitä, että sen sanamuodossa ei ole täsmennetty millään tavoin, mitä ”riittävät toimivaltuudet”[18] käsittävät, ja että lainsäätäjä ei ole ottanut nimenomaisesti kantaa siihen, voivatko maan alueen ulkopuolella tapahtuneessa onnettomuudessa vahingon kärsineet nostaa kanteen suoraan korvausedustajaa vastaan asuinpaikkansa tuomioistuimissa, mutta ei ole sulkenut tätä poiskaan. Päätelmä, jonka unionin tuomioistuin on tehnyt direktiivin 2009/103 21 artiklan 5 kohdasta ja jonka mukaan ”kyseisessä säännöksessä, jossa vahvistetaan siten

7 — Muistutettakoon siitä, että ensimmäinen direktiivi on moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annettu neuvoston direktiivi 72/166/ETY (EYVL 1972, L 103, s. 1). Tätä seurasi 30.12.1983 annettu toinen neuvoston direktiivi 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17) ja vielä 14.5.1990 annettu kolmas neuvoston direktiivi (EYVL 1990, L 129, s. 33) sekä direktiivi 2000/26. Näitä direktiivejä muutettiin lisäksi direktiivillä 2005/14 ennen kuin ne kodifioitiin moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/103/EY (EUVL 2009, L 263, s. 11).

8 — Ks. direktiivin 2000/26 johdanto-osan kahdeksas perustelukappale.

9 — Direktiivin 2000/26 1 artikla. Ks. myös direktiivin 2000/26 johdanto-osan 11 perustelukappale.

10 — Korvausedustajan vapaa valintaoikeus vahvistetaan direktiivin 2000/26 4 artiklan 2 kohdassa.

11 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 1 kohta.

12 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 4 kohta. Ks. myös direktiivin 2000/26 johdanto-osan 15 perustelukappale.

13 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohta.

14 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 4 kohta. Kursivointi tässä.

15 — Direktiivin 92/49 1 artiklan b alakohta (ks. direktiivin 2000/26 4 artiklan 8 kohta).

16 — Ks. direktiivin 2000/26 4 artiklan 8 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2005/14.

17 — Ks. direktiivin 2009/103 johdanto-osan 34–40, 43, 47 ja 50 perustelukappale sekä 21 ja 22 artikla. On huomattava, että direktiivin 2000/26 4 artiklan sisältö on vain järjestelty uudelleen ja jaettu kahteen eri artiklaan direktiivillä 2009/103.

18 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohdan ja direktiivin 2009/103 21 artiklan 5 kohdan nojalla.

tätä edustusta koskevat tavoitteet, ei täsmennetä tätä tarkoitusta varten myönnettyjen toimivaltuuksien täsmällistä ulottuvuutta”,[19] on näin ollen täysin sovellettavissa direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohdan osalta. On siis tarkasteltava seuraavaksi asiayhteyttä ja tulkittava käsitettä teleologisesti ja systemaattisesti.

B *Asiayhteyden tarkastelu sekä käsitteen teleologinen ja systemaattinen tulkinta*

18. Direktiivin 2000/26 sanamuodon tarkastelun perusteella on edellä voitu päätellä, että korvausedustajan ”riittävät toimivaltuudet” on määriteltävä siten, että hän voi hoitaa kahta olennaista tehtävää, jotka hänelle on uskottu, eli tehtävää ”edustaa vakuutusyritystä – – vahingon kärsineisiin nähden” ja tehtävää ”*täysin* korvata [vahingon kärsineiden] vaatimukset”.[20] Tämä direktiivin 2000/26 sanamuotoon perustuva esitys ei olisi kuitenkaan täydellinen, jos ei otettaisi huomioon myös tiettyjä sen johdanto-osan perustelukappaleissa esitettyjä selvennyksiä.

19. Unionin lainsäätäjä on esimerkiksi täsmentänyt, että korvausedustajan käyttäminen ”ei vaikuta yksittäiseen tapaukseen sovellettavaan aineelliseen oikeuteen eikä tuomioistuimen toimivaltaan”.[21] Tämä sovellettavaa aineellista oikeutta ja tuomioistuinten toimivallan määrittämistä koskeva täsmennys antaa jälleen ymmärtää, että tälle edustajalle voidaan antaa asema oikeudenkäynnissä. Samansuuntaisesti on vielä täsmennetty, että korvausedustajan toiminta ”ei ole riittävä peruste tuomioistuimen toimivallalle siinä jäsenvaltiossa, jossa vahingon kärsinyt asuu, jos tämä ei ole tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen mukaista”.[22] Ei ole siis missään tapauksessa suljettu pois sitä, että korvausedustaja osallistuu mahdollisiin oikeudenkäynteihin.

20. Samalla kun lainsäätäjä on ryhtynyt varotoimiin niiden mahdollisten vaikutusten osalta, joita korvausedustajan käyttämisellä voisi olla toimivaltasääntöjen ja kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen määrittämiseen, vahingon kärsineille annetaan oikeus nostaa kanne suoraan toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevaa vakuutusyritystä vastaan. Tätä kanneoikeutta ei kuitenkaan esitetä ainoana keinona saada tuomioistuimelta ratkaisu vahingoista, vaan se on ainoastaan ”korvausedustajien nimeämisen *looginen täydennys*, ja se *parantaa* [vahingon kärsineiden] *oikeudellista asemaa*”.[23] Direktiivin johdanto-osaa on lisäksi täydennetty tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001[24] antamisen jälkeen johdanto-osan 16 a perustelukappaleella,[25] jonka mukaan vahingon kärsinyt *voi* 11 artiklan 2 kohdan nojalla, kun se luetaan yhdessä 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan kanssa, nostaa kanteen *vastuuvakuutuksen antajaa vastaan* siinä jäsenvaltiossa, jossa hänen kotipaikkansa on. Vahingon kärsineet voivat siis lähtökohtaisesti nostaa kanteen vakuutusyrityksiä vastaan asuinjäsenvaltiossaan.

21. Direktiivin säännösten ja sen johdanto-osan perustelukappaleiden mukaan vaikuttaa siltä, että vahingon kärsineet voivat nostaa kanteen joko suoraan vakuutusyritystä vastaan tai sen edustajaa vastaan, sillä unionin lainsäätäjä näyttää jättäneen nämä kaksi kannetietä avoimiksi.

19 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 18 kohta).

20 — Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohta. Kursivointi tässä.

21 — Direktiivin 2000/26 johdanto-osan 13 perustelukappale.

22 — Direktiivin 2000/26 johdanto-osan 16 perustelukappale.

23 — Direktiivin 2000/26 johdanto-osan 14 perustelukappale. Kursivointi tässä.

24 — EYVL 2001, L 12, s. 1.

25 — Lisätty direktiiviin 2000/26 direktiivin 2005/14 5 artiklalla.

22. Johdanto-osan perustelukappaleet selventävät siten hieman direktiivin 2000/26 sisäistä logiikkaa. On kuitenkin vielä selvitettävä, että tekemäni välipäätelmä, joka perustuu tämän direktiivin sanamuodon ja asiayhteyden tarkasteluun, ei ole ristiriidassa siitä omaksuttavan teleologisen tulkinnan kanssa.

23. Direktiivillä 2000/26 pyritään takaamaan moottoriajoneuvojen aiheuttamista liikennevahingoista vahingon kärsineille yhtäläinen kohtelu riippumatta siitä, missä vahingot tapahtuvat.[26] Tämä merkitsee sitä, että on otettava huomioon sen objektiivisen tilanteen erilaisuus, jossa heidän asuinjäsenvaltionsa alueen ulkopuolella tapahtuneiden onnettomuuksien uhrit ovat, ja näin ollen helpottaa heidän toimiaan.[27] Korvausedustajan perustavanlaatuisena tehtävänä on unionin tuomioistuimen mukaan helpottaa vahingon kärsineiden toimia.[28] Tässä yhteydessä direktiivillä 2000/26 käyttöön otetussa järjestelmässä säädetään esimerkiksi siitä, että korvausvaatimukset voidaan esittää vahingon kärsineiden kielellä[29] kyseiselle korvausedustajalle, jonka kanssa voidaan toteuttaa kaikki korvausta edeltävät toimet.

24. On itsestään selvää, että sillä, että korvausedustajalle annettaisiin ”passiivilegitimaatio” eli että hän ”voisi olla vastaajana”,[30] noudatettaisiin täysin direktiivin 2000/26 tavoitetta. Vahingon kärsineet näet suorittavat kaikki ”edeltävät toimet”[31] häneen nähden, ja on myös mahdollista, että hän on heidän ainoa neuvottelukumppaninsa. Näin ollen voidaan loogisesti ajatella, että viimeinen vaihe on tunnustaa, että näiden vahingon kärsijöiden vakuutusyhtiön edustajaa vastaan nostama kanne on kohdistettu oikein, varsinkin, kun hänelle on annettu aktiivinen asema vahingonkorvausprosessissa. Mielestäni vahingonkorvausvaatimusten täysi korvaaminen, joka on yksi direktiivillä 2000/26 korvausedustajalle annetuista tehtävistä, edellyttää sitä, että hänelle voidaan antaa asema oikeudenkäynnissä – eikä mitä tahansa asemaa vaan vastaajan asema.

25. Näen samalla tavoin myös vahingon kärsineiden oikeudellisen aseman parantamisen, siten kuin direktiivin 2000/26 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan. Jos tätä sovelletaan pääasian asiayhteyteen, olisi vaikeaa käsittää, että näiden vahingon kärsijöiden kanne hylättäisiin sillä melko muodollisella perusteella – kun otetaan huomioon vakuutusyrityksen ja korvausedustajan väliset tiiviit suhteet – että se on kohdistettu kyseiseen edustajaan eikä itse vakuutusyritykseen.

26. On vielä todettava, että useat kirjalliseen menettelyyn osallistuneet osapuolet ovat korostaneet voimakkaasti sitä, että unionin tuomioistuin totesi 10.10.2013 annetussa tuomiossa Spedition Welter,[32] että korvausedustajan tehtävä oli rajoitettu ja että tämä rajoitus merkitsi sitä, että tätä edustajaa vastaan ei voida nostaa kannetta sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa vahingon kärsineillä on kotipaikka. Tämä näkemys perustuu mielestäni kyseisen tuomion virheelliseen tulkintaan, joten minun on vielä palattava kyseiseen tuomioon.

27. Kyseisessä asiassa piti selvittää, sisälsikö käsite ”riittävät toimivaltuudet” korvausedustajan valtuudet ottaa vastaan pätevästi tiedoksiantoja, jotka olivat tarpeen vahingonkorvauskanteen nostamiseksi toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

28. Unionin tuomioistuin totesi tästä, että ”vahingon kärsineiden on voitava esittää korvausvaatimus asuinjäsenvaltiossaan vahingosta vastaavan osapuolen vakuutusyrityksen kyseiseen maahan nimeämälle *korvausedustajalle*”.[33] Se jatkoi, että direktiivin 2009/103 johdanto-osan 37 perustelukappaleen – joka vastaa direktiivin 2000/26 johdanto-osan 15 perustelukappaletta – mukaan jäsenvaltioiden on

26 — Ks. vastaavasti tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 19 kohta).

27 — Ks. tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 24 kohta).

28 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 24 kohta).

29 — Ks. edellinen alaviite.

30 — Julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotus parlamentti v. neuvosto (302/87, EU:C:1988:263, 8 kohta).

31 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 24 kohta).

32 — Tuomio 10.10.2013 (C-306/12, EU:C:2013:650).

33 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 19 kohta). Kursivointi tässä.

huolehdittava siitä, että korvausedustajilla on riittävät toimivaltuudet, jotta ne voivat edustaa vakuutusyritystä suhteessa paitsi vahingon kärsineisiin, myös kansallisiin viranomaisiin nähden, ”tarvittaessa myös tuomioistuimissa, jos se on tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen mukaista”.[34] Se totesi, että ”[direktiivissä 2000/26] tarkoitettuun vakuutusyritysten edustamiseen kuuluu sellainen edustusvalta, jonka nojalla vahingon kärsineet voivat nostaa pätevästi kansallisissa tuomioistuimissa kanteen heille aiheutuneen vahingon korvaamiseksi, kunhan tällä ei vaaranneta kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen noudattamista”.[35] Nämä toteamukset ovat merkittäviä nyt käsiteltävän asian kannalta passiivilegitimaatiota koskevan kysymyksen osalta.

29. Sen jälkeen kun unionin tuomioistuin oli tällä tavoin tunnustanut korvausedustajan ilmeisen laajan toimivallan, se toisti kuitenkin julkisasiamiehen päätelmät ja täsmensi, että direktiivin 2000/26 esitöistä ilmeni, että ”lainsäätäjän tarkoituksena oli sisällyttää tuomioistuinasiakirjojen tiedoksiantojen vastaanottamista koskeva edustusvalta siihen edustusvaltaan, jota vakuutuksenantaja käyttää vahingon kärsineen asuinvaltiossa, vaikka tämä edustusvalta oli *rajoitettua*, koska sen ei pitänyt vaikuttaa tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöihin”.[36] Viimeksi mainittu toteamus koskee siis vain edustajan erityistä tehtävää ottaa vastaan tiedoksiantoja, jotka on osoitettu vakuutusyritykselle, kun sitä vastaan nostetaan kanne.

30. Nyt käsiteltävä asia on selvästi erilainen. Kyseessä ei näet ole kanne, joka olisi nostettu vakuutusyritystä vastaan tiedoksiannon vastaanottaneen edustajan kautta, vaan kyseessä on vahingon kärsineiden mahdollisuus nimetä korvausedustaja kanteensa vastaajaksi. Tämä ero on tärkeä. Ensin mainitussa tapauksessa voidaan perustellusti esittää hankalia kysymyksiä vakuutusyrityksen asemasta vastaajana,[37] mikä on tosiasiallisesti hyväksyttävä perustelu sille, että korvausedustajalle tunnustetaan vain rajoitettu edustusvalta, kuten unionin tuomioistuin on tehnyt. Jälkimmäisessä tapauksessa kyseessä on ainakin aluksi kahden osapuolen eli vahingon kärsineen (kantaja) ja korvausedustajan (vastaaja) välinen yksinkertaisempi oikeussuhde, jonka yhteydessä on ratkaistava, voiko korvausedustaja olla tuomioistuimessa vastaajana vakuutusyrityksen puolesta.

31. Tässä tarkastelun vaiheessa tulee siis esiin, että toisin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antaa ymmärtää toisessa kysymyksessään, korvausedustajan passiivilegitimaatiota koskeva kysymys on täysin riippumaton ja erillään sen tehtävän konkreettisesta sisällöstä, joka yhdistää tämän edustajan vakuutusyritykseen. Jotta päästäisiin vahingon kärsineiden vastaavaan kohteluun ja helpotettaisiin heidän toimiaan myös silloin, kun niitä toteutetaan tuomioistuimessa, se, voidaanko korvausedustajaa vastaan nostaa tuomioistuimessa kanne siten, että korvausedustaja on vastaajana, ei voi riippua millään tavoin korvausedustajan ja vakuutusyrityksen välisestä sopimussuhteesta. Sama pätee myös direktiivillä 2000/26 vahingon kärsineiden hyväksi käyttöön otettujen vahingonkorvauskeinojen ja -menettelyjen ennakoitavuuteen. Tällä direktiivillä on toisin sanoen vahvistettu tietynlainen laillinen edustus, jota ei voida ajatella kumottavan pelkästään osapuolten tahdon perusteella.

32. Mikäli unionin tuomioistuin vastaisi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi, vaarannettaisiinko tällä, kuten komissio esittää, ”[herkkä tasapaino], joka on luonteenomaista tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa ja lainvalintaa koskeville säännöksille tilanteissa, joissa on kyse rajatylittäviä yhteyksiä sisältävien liikennevahinkojen korvaamisesta”?[38]

34 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 20 kohta).

35 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 21 kohta).

36 — Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 22 kohta). Kursivointi tässä.

37 — Julkisasiamies Cruz Villalón korosti ratkaisuehdotuksessaan Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359), että ”edustusvalta – – ei koske oikeudessa puolustamista eikä myöskään vastaajan yleisluonteista edustamista tuomioistuimissa – –. Edustusvalta – – rajautuu oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiantoon, eikä tämä vaikuta millään tavalla [vakuutusyhtiön] asemaan vastaajana eikä varsinkaan niihin edellytyksiin, joiden mukaisesti sen on käytettävä puolustautumisoikeuttaan” (kyseisen ratkaisuehdotuksen 17 kohta). Asiassa Spedition Welter ennakkoratkaisupyynnön taustalla ollut kanne oli sitä vastoin selvästi osoitettu yksinomaan vakuutusyritystä vastaan.

38 — Julkisasiamies Cruz Villalónin ratkaisuehdotus Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359, 29 kohta).

33. Mielestäni ei. Lainsäätäjän huoli, joka koskee kansainvälisen yksityisoikeuden oikeussääntöjä ja tuomioistuimen toimivallan määrittämistä, on perusteltu silloin, jos kanne nostetaan vakuutusyritystä vastaan. Kysymys, joka meille tässä yhteydessä esitetään, on kuitenkin siinä mielessä erilainen, että kyseessä ei ole toimivaltaisen tuomioistuimen eikä riitaan sovellettavan lainsäädännön määrittäminen. On pelkästään määritettävä, voiko korvausedustaja olla vastaajana. Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle antama vastaus ei myöskään rajoita millään tavoin Portugalin tuomioistuinten toimivallan toteamista, minkä osoittaa sekin, että tätä on käsitelty pääasian osapuolten kesken siitä syystä, että on vallinnut epävarmuutta siitä, mikä on yhden kantajan tosiasiallinen asuinjäsenvaltio. Valtuudet toimia vastaajana on siten aivan eri käsite kuin tuomioistuimen toimivallan käsite. Vaikka väitettäisiin päinvastaista, direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohdan mukainen säännös, jonka mukaan korvausedustajalla on oltava ”riittävät toimivaltuudet” voidakseen täysin korvata vahingon kärsineiden vaatimukset, saattaisi olla myös erityinen – joskin implisiittinen – toimivaltasäännös tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa koskeviin sääntöihin nähden.[39] Näin ollen on niin, että kun otetaan lisäksi huomioon lainsäätäjän itsepintaisuus tässä yhteydessä, saattaa olla asianmukaista muistuttaa tästä rajoituksesta.

34. Katson siis edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että riittäviin toimivaltuuksiin, jotka korvausedustajalla on oltava, kuuluvat valtuudet olla tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa liikenneonnettomuuksissa vahingon kärsineiden nostamien vahingonkorvauskanteiden vastaajana oikeudenkäynnissä kyseisessä direktiivissä säädetyin edellytyksin, eivätkä vakuutusyrityksen ja korvausedustajan välisen sopimuksen sopimusehdot voi vaikuttaa korvausedustajan valtuuksiin olla vastaajana.

III Ratkaisuehdotus

35. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Tribunal da Relação do Porton (Porton ylioikeus, Portugali) ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Direktiivin 2000/26 4 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että riittäviin toimivaltuuksiin, jotka korvausedustajalla on oltava, kuuluvat valtuudet olla direktiivin 2000/26 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa liikenneonnettomuuksissa vahingon kärsineiden nostamien vahingonkorvauskanteiden vastaajana oikeudenkäynnissä kyseisessä direktiivissä säädetyin edellytyksin, eivätkä vakuutusyrityksen ja korvausedustajan välisen sopimuksen sopimusehdot voi vaikuttaa korvausedustajan valtuuksiin olla vastaajana.

39 — Toisin sanoen kehotus, jonka mukaan korvausedustajalle on annettava riittävät toimivaltuudet, jotta hän voi täysin korvata vahingon kärsineiden vaatimukset, on niin voimakas, että olisi järjenvastaista tulkita sitä siten, että sillä ei annettaisi näille vahingon kärsineille mahdollisuutta nostaa tuomioistuimessa kanne korvausedustajaa vastaan.